

الگوی سخنرانی رؤسای جمهوری اسلامی ایران در مجمع عمومی سازمان ملل متحد

حسین سلیمی*^۱
روح الله حاج زرگرباشی^۲

فصلنامه علمی پژوهشی
سیاست جهانی،
دوره دوم، شماره چهارم،
زمستان ۱۳۹۲

چکیده

سخنرانی رؤسای جمهور یا نمایندگان رسمی دولت‌ها در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، جزو مواضع رسمی سیاست خارجی آن دولت‌ها محسوب می‌شود. نوشتار حاضر، به دنبال تحلیل محتوای متن چهار سخنرانی رؤسای جمهوری اسلامی ایران در مجمع عمومی سازمان ملل متحد است که می‌کوشد تا الگوی حاکم بر این سخنرانی‌ها را شناسایی کند. میزان تأکید هر کدام از این افراد، بر موضوعات خاصی که ذیل مقوله‌های اصلی قابل‌شناسایی هستند، نشان‌دهنده اهمیت یک الگوی خاص است. به عبارت دیگر، با نشان دادن تأثیر هر سخنرانی از مقوله‌های معرف، به وسیله شناسایی و شمارش شاخصه‌های این مقوله‌ها در متن هر سخنرانی، می‌توان الگوی آن سخنرانی را یافت. این شاخصه‌ها، در واقع شواهد موجود در متون مورد نظر هستند. لذا ضمن استخراج واژه‌ها و مفاهیمی که در این سخنرانی‌ها به عنوان شاخصه، قابل‌شناسایی هستند و دسته‌بندی آن‌ها ذیل مفاهیم و مقوله‌هایی کلی‌تر، با استفاده از قابلیت‌های دست‌کاری و سنجش داده‌های کمی، میزان تأثیر آن‌ها را بر این سخنرانی‌ها ارزیابی می‌کنیم. به دنبال شناسایی میزان این تأثیر و ترسیم نموداری آن (نمودار توزیع فراوانی)، با مقایسه نمودار هر یک از سخنرانی‌ها، علاوه بر معلوم شدن مقوله‌های مؤثرتر، الگوی این تأثیرات و

۱- استاد گروه روابط بین الملل دانشگاه علامه طباطبائی

۲- دانشجوی دکتری روابط بین الملل دانشگاه علامه طباطبائی

* نویسنده مسؤول، ایمیل: Hoseinsalimi@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۱۱/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۰/۲

فصلنامه سیاست جهانی، دوره دوم، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۲، صص ۶۷-۳۵

الگوی اصلی سخنرانی نیز مشخص می‌شود. همچنین مقایسه توزیع فراوانی شاخصه‌های این مقوله‌ها و دست‌کاری داده‌های عددی (تقلیل داده‌ها)، می‌تواند امکان تحلیل‌های دیگری را برای پژوهشگر فراهم آورد. به عبارت دیگر، داده‌های ما از متن این سخنرانی‌ها گردآوری شده و در قالب اعداد اندازه‌گیری می‌شوند. تقلیل و تحلیل کمی این داده‌ها، ما را در پاسخ به سؤالات مورد نظر کمک می‌کند. شناسایی و انتخاب این مقوله‌ها، با مطالعه متون سخنرانی رؤسای جمهور ایران در مجمع عمومی سازمان ملل و شاخصه‌سازی محورهای اصلی و مشترک این سخنرانی‌ها انجام شده است.

واژه‌های کلیدی: تحلیل محتوا، الگوی سخنرانی، شهید رجایی، آیت‌الله خامنه‌ای، حجت‌الاسلام خاتمی، احمدی‌نژاد.

مقدمه

مجمع عمومی سازمان ملل در سال ۱۹۴۵ و بر اساس منشور ملل متحد تشکیل شد. این مجمع به عنوان اصلی‌ترین نهاد سیاست‌گذاری و نمایندگی کشورها در سازمان ملل شناخته می‌شود. مجمع عمومی از ۱۹۲ کشور عضو سازمان ملل تشکیل شده و هر سال در ماه سپتامبر میزبان سران کشورهای عضو است. ریاست نشست سالانه بر اساس تقسیم‌بندی جغرافیایی، به کشورهای مختلف می‌رسد و تا کنون ۶۷ نشست سالانه سران تشکیل شده است. مجمع عمومی بر بودجه سازمان ملل نظارت دارد و دبیر کل را نیز انتخاب می‌کند. همچنین انتخاب اعضای غیر دائم شورای امنیت بر عهده مجمع است. لذا منتقدان ساختار سازمان ملل، از جمله جمهوری اسلامی ایران، خواستار انجام اصلاحاتی در وظایف و دامنه اختیارات و اظهار نظرات مجمع عمومی هستند.

سخنرانی‌های سران کشورها در نشست سران این مجمع، از جهت برد رسانه‌ای بین‌المللی و رسمیت آن، بسیار حائز اهمیت است. از طرفی این سخنرانی‌ها، تبیین‌کننده سیاست‌های رسمی و مواضع کشورهای عضو است و مورد توجه تحلیل‌گران و تصمیم‌سازان کشورها قرار دارد، از این رو از حساسیت بالایی هم برخوردار است. از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران تا کنون، به جز دوره‌های پنجم و ششم ریاست جمهوری، بقیه رؤسای جمهور ایران، حد اقل یک‌بار در این نشست سالانه ایراد سخنرانی نموده‌اند. اهمیت این سخنرانی‌ها، ما را بر آن داشت تا ضمن بررسی آن‌ها، الگوی حاکم بر هر یک را مشخص و با یکدیگر مقایسه نماییم. مشخص شدن این الگوها می‌تواند ایده‌ای را که آن رئیس‌جمهور به دنبال معرفی آن بوده است نشان دهد.

در یک بررسی اولیه در ادبیات موجود در این موضوع، عناوینی مشابه با پژوهش حاضر و مرتبط با بررسی و تحلیل سخنرانی‌های موضوع این نوشتار یافت می‌شود که هیچ‌کدام، در قالب یک پژوهش علمی ارائه نشده است و وجه تمایز آن‌ها با این مقاله، در همین نکته است. یکی از این بررسی‌ها، مربوط به تحلیل کلیدواژه‌های سخنرانی‌های هشت‌گانه رئیس دولت‌های نهم و دهم است. این تحلیل که در پایگاه خبری بازتاب امروز منتشر شده است، هشت سخنرانی انجام‌شده توسط محمود احمدی‌نژاد را تقریباً یکسان و تکراری و مواضع وی را تهاجمی ارزیابی کرده است (پایگاه خبری بازتاب امروز ۱۳۹۱). مورد دیگر، تحلیل محتوای سخنان رئیس‌جمهوری در سازمان ملل متحد برای توضیح راهبرد منزلت‌طلبی در سیاست خارجی ایران است. این پژوهش، همان‌طور که از عنوان آن مشخص است، رویکرد متفاوتی را نسبت به نوشتار حاضر در تحلیل سخنرانی‌های رئیس دولت نهم و دهم اتخاذ کرده است (نوری ۱۳۹۱: ۱۲۷-۱۵۲). پایگاه خبری مشرق نیوز نیز ضمن بررسی هفت سخنرانی محمود احمدی‌نژاد در مجمع عمومی سازمان ملل، اهم مطالب هر سخنرانی را در قالب جدولی خبری ارائه کرده است (پایگاه خبری مشرق نیوز ۱۳۹۱). موارد مشابه دیگری در پایگاه‌های خبری و تحلیلی^۱ وجود دارد که بیشتر به ارائه تحلیل‌های کلی و اصطلاحاً ژورنالیستی بسنده کرده‌اند. به علاوه، بیشتر این مطالب مربوط به دو دوره اخیر ریاست جمهوری در ایران می‌باشد. البته شاید پژوهش‌های علمی دیگری نیز در این زمینه انجام شده باشد، لیکن به دلیل عدم انتشار، در دسترس نیست. از این رو، پژوهش حاضر به دنبال پر کردن فضای خالی موجود، چهار سخنرانی رؤسای جمهور ایران از ابتدای انقلاب اسلامی تاکنون را مورد تحلیل محتوا قرار داده و از میان هشت سخنرانی دوره نهم و دهم ریاست جمهوری، اولین این سخنرانی‌ها، انتخاب شده است. هدف این پژوهش کشف و توصیف شواهدی به منظور مشخص شدن الگوی حاکم بر هر یک از این سخنرانی‌هاست.

روش پژوهش، به معنی شیوه‌های گردآوری، تقلیل و تحلیل داده‌هایی است که از متون مورد نظر به دست می‌آیند؛ به عبارت دیگر، با تحلیل محتوای متن این سخنرانی‌ها، می‌خواهیم الگوهای حاکم بر آن‌ها را استخراج کنیم. روش‌ها و پژوهش‌های کمی، معمولاً نشان‌دهنده وجود فاصله پژوهشگر با مورد مطالعه یا کنشگر اصلی مورد نظر است، لذا داده‌های مورد مطالعه، بیشتر داده‌های دست‌دومی هستند که مستلزم هیچ‌گونه تماس

^۱. برای مثال: پایگاه مرکز پژوهش و اسناد ریاست جمهوری، برخی جوانب سخنرانی‌های ریاست جمهوری نهم و دهم در سازمان ملل را بررسی کرده است.

چهره به چهره و کلامی نیستند و همچون متون، صامت هستند (بلیکی، ۱۳۸۴: ۳۱۳). وقتی داده‌ها به صورت یک متن باشند، این روش‌ها عموماً به ساختن مقوله‌ها، شاخص‌سازی و کد گذاری شواهد و تنظیم و طبقه‌بندی آن‌ها به منظور شناسایی الگوها و توصیف آن‌ها صورت می‌گیرد. لذا مسئله اصلی در تحلیل محتوای متون، انتخاب و تعریف مقوله‌ها به عنوان بستری است که واحدهای محتوا می‌بایست در آن طبقه‌بندی شوند. به همین جهت، توفیق در این کار، مستلزم انتخاب صریح و صحیح مقوله‌هایی است که با محتوا و پرسش پژوهش تطبیق داده شوند (هولستی، ۱۳۹۱: ۱۴۸). واحد ثبت، برای یافتن و شمارش شواهد یا واحدهای محتوا در این پژوهش، کلمه یا نماد و همچنین موضوع است که بنا به نیاز و تناسب با موضوع پژوهش، انتخاب شده‌اند. واحد ثبت، بخش خاصی از محتواست که قابلیت قرار گرفتن در مقوله‌ای خاص را دارد و به عنوان واحد رمزگذاری و طبقه‌بندی مورد توجه قرار می‌گیرد. در مطالعات کمی، داده‌ها قاعداً به صورت کلمات آغاز می‌شوند، سپس به صورت اعداد و نمودارها تغییر شکل داده و مشمول سطوح مختلف دست‌کاری می‌شوند و نهایتاً مجدداً در قالب اعداد و کلمات گزارش می‌شوند. یعنی داده‌ها از کلمات به اعداد تبدیل می‌شوند و دوباره به قالب کلمات باز می‌گردند (بلیکی، ۱۳۸۴: ۲۴۳).

عناصر تداوم و تغییر در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان یک حوزه مطالعاتی مستقل، در سال‌های پس از انقلاب اسلامی، مورد توجه جدی پژوهشگران و اساتید این حوزه قرار گرفته و آثار مختلفی در این زمینه منتشر شده است. سیاست خارجی به عنوان یک متغیر وابسته، متأثر از عناصر و عواملی است که به عنوان متغیر مستقل و تأثیرگذار عمل می‌کنند و این عناصر می‌توانند تعیین‌کننده الگوی تداوم و تغییر در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران باشند. یکی از شیوه‌های نشان دادن این الگو یا الگوها، تحلیل محتوای متون رسمی است که شامل مواضع و سیاست‌های رسمی اعلام‌شده از سوی دولت‌ها است.

مفروض اصلی این نوشتار بر این امر دلالت می‌کند که بر اساس نتایج تحلیل‌ها و ادبیات موجود در حوزه سیاست خارجی ایران، از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ تا کنون، به طور کلی دو منظومه معنایی یا گفتمان اصلی بر سیاست خارجی ایران تسلط داشته است که بر اساس تفاوت‌ها و تغییرات اساسی در اصول حاکم و عناصر اصلی سازنده، این گفتمان‌ها قابل تفکیک و شناسایی هستند. با اندکی تسامح، از ابتدای روی کار آمدن دولت موقت تا برکناری آن در سال ۱۳۶۰، می‌توان دوران تفوق گفتمان

ملی‌گرایی در سیاست خارجی دانست و از آن زمان تا کنون راه در قالب گفت‌وگوهای اسلام‌گرایی بررسی و مطالعه کرد (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۸۹: ۱۹۶-۱۹۵). از این رو با توجه به دامنه زمانی پژوهش حاضر که به محدوده زمانی بعد از سال ۱۳۶۱ تا کنون مربوط می‌شود، عناصر تداوم و تغییر در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تحت گفت‌وگوهای اسلام‌گرایی ارزیابی و شناسایی می‌شوند. یعنی تغییرات مورد نظر، درون گفتمانی بوده و تداوم مورد نظر نیز، تحت همان گفتمان اصلی تعریف می‌شوند. به عبارت دیگر، متغیرهای مستقل تعیین‌کننده الگوهای تداوم یا تغییر در سیاست خارجی ایران در محدوده زمانی این نوشتار، از طریق تحلیل محتوای متون سخنرانی رؤسای جمهور کشور در نشست سالانه مجمع عمومی سازمان ملل متحد، شناسایی و معرفی می‌شوند.

هر کدام از نظریاتی که در تبیین، تحلیل و ارزیابی سیاست خارجی مورد استفاده قرار می‌گیرند، سطح تحلیل خاصی را مبنای کار خود قرار می‌دهند که این امر، بیشتر متناسب با محیط شکل‌گیری آن نظریات و همچنین سیاست خارجی همان کشورهاست. سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک کشور شرقی و در حال توسعه که انقلابی بودن و اسلامی بودن (اسلام شیعی) نیز از اصول و ویژگی‌های اصلی آن است. با سیاست خارجی سایر کشورها اعم از کشورهای غربی، در حال توسعه، انقلابی و یا حتی اسلامی تفاوت دارد. بر اساس اجماع نظری موجود میان تحلیل‌گران سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، علاوه بر عوامل مورد نظر در نظریات عام یادشده، تأثیر عوامل غیرمادی و انگاره‌ای همچون فرهنگ، ایدئولوژی، مذهب و حتی نقش و ویژگی‌های شخصیتی افراد نیز از جمله عوامل اصلی تعیین‌کننده در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران هستند (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۸۹: ۶-۵). لذا می‌توان گفت که سیاست خارجی ایران بعد از انقلاب اسلامی، متأثر از عوامل و متغیرهای متفاوتی در سطوح مختلف است که همگی به صورت همزمان می‌بایست مورد توجه قرار گیرند.

به همین دلیل رویکرد نظری جیمز روزنا^۱ که سطوح مختلف فردی، نقش، حکومتی، بروکراتیک، ملی و بین‌المللی را همزمان و به صورت تلفیقی در نظر می‌گیرد و به متغیرهای متعدد هر کدام از این عوامل توجه می‌کند، به عنوان چارچوب مفهومی این نوشتار مورد استفاده قرار می‌گیرد (ر.ک به دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۸۹: ۶۷-۱۲۸). بر اساس نتایجی که از فرایند پژوهش به دست خواهد آمد و الگوهای اصلی هر یک از سخنرانی‌ها که شناسایی می‌شوند، می‌توان عناصر اصلی و غالب بر مواضع هر یک از

^۱ James N. Rosenau

رؤسای جمهور مورد نظر و دولت‌های ایشان را نیز معرفی کرد که این مسئله، پس از تقلیل و تحلیل داده‌ها نشان داده می‌شود.

تعیین مقوله‌های معرف و شاخصه‌سازی آن‌ها

انتخاب مقوله‌های اصلی معرف، اولین گام در تحلیل محتوای متون مورد نظر است. این مقوله‌ها می‌بایست به نوعی انتخاب شوند که بتوانند، نشان‌دهنده الگوی حاکم بر هر متن باشند. از این رو، لازم است تا با مطالعه دقیق این متون، مقوله‌های مورد نظر را انتخاب نماییم. بعد از این مرحله، شاخصه‌سازی هر یک از این مقوله‌ها جهت شناسایی شواهدی که مؤید آن‌ها باشد، انجام می‌شود. در حقیقت، انتخاب مقوله‌های اصلی، متناسب با سؤال پژوهش انجام شده است و عملیات شناسایی و شمارش واحدهای محتوا که بر اساس شاخصه‌های معرفی شده صورت می‌گیرد، در حکم جمع‌آوری داده‌ها خواهد بود. مقوله‌ها و شاخصه‌هایی که بر این مبنا شناسایی و انتخاب شده‌اند، به شرح ذیل قابل تعریف هستند:

۱. **اسلام سیاسی:** اسلام دین سیاست و اجتماع است و بر خلاف فضای رایج در جهان غرب، دین به هیچ‌وجه از امور دنیوی انسان‌ها غافل نبوده، بلکه مفاهیم و مضامین زیادی بر ضرورت مداخله دین در امور سیاسی و اجتماعی در منابع دینی اسلام و فقه تشیع دلالت دارند. از این‌رو مفاهیمی چون امام، ولایت، رهبری انقلاب، انقلاب اسلامی، ارزش‌های انقلابی و سیاسی اسلام، روش‌های سیاسی اسلام، استکبارستیزی، نفی هر نوع سلطه، نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری، بیداری اسلامی، مبارزه با آمریکا، آمریکا و قدرت‌های بزرگ به عنوان دشمن اسلام و جمهوری اسلامی و نگاه منفی به آنان و امثال این‌ها به عنوان شاخصه‌های این مقوله لحاظ شده‌اند.

۲. **معنویت:** اسلام یک دین آسمانی است که تأکید اساسی آن بر یگانه و واحد دانستن آفریدگار عالم است. البته این موضوع در فقه و کلام شیعه و مسلمانان به طور عام یک بحث بسیار محکم است. نام و یاد خدا، دعا، آیات، روایات، احکام شرعی، آخرت، توحید، خداپرستی، ادیان، پیامبران و اولیای الهی، نگرش، تفکر و جهان‌بینی الهی و دینی، ایمان و اعتقاد به خدا، اخلاق محوری، ارزش‌های اخلاقی و دینی، مسائل معنوی، بندگی خدا و هدایت الهی از شاخصه‌های این مقوله در نظر گرفته شده‌اند.

۳. **آزادی و مردم‌سالاری:** برای این مقوله که از ارزش‌ها و الگوهای مهم به شمار می‌رود شاخصه‌هایی چون: مدنیت، جمهوریت، قانون، ملت ایران یا ملت ما، مردم ایران، ویژگی‌های مردم و صفات ایشان، استقلال و آزادی مردم و آزادی اندیشه و انتخاب،

تحمل سلايق گوناگون، حق تعيين سرنوشت، انتخابات آزاد، احزاب سياسى آزاد، دمکراسى تعريف شده است.

۴. بى‌اعتمادى به نظام بين‌الملل و تاکيد تدافعى بر مسائل داخلى: يکى از عوامل تأثيرگذار در رفتارهاى بازيگران در نظام بين‌الملل، ميزان پذيرش هنجارها و اصول حاکم بر آن است و انتخاب الگوى درون‌گرا با تاکيد بر مسائل داخلى کشور، در مقابل بين‌الملل گرايى و تمرکز بر گسترش مناسبات جهانى قرار مى‌گيرد. لذا براى اين مقوله مهم، اين شاخصه‌ها مطرح شده است: ناعادلانه بودن تقسيمات قدرت، ثروت و سلطه در مناسبات جهانى، مخالفت با حق وتو، ترکيب شوراي امنيت، سياسى بودن قطعنامه‌ها و تصميمات آن‌ها، توجيه سياست‌ها، رفتارها، برنامه‌ها، اهداف و باورهاى داخلى جمهورى اسلامى، دفاع از حقوق کشور و مردم ايران، تماميت ارضى، منافع ملي، محکوميت فشارها و ضديتها، دشمنى‌ها و ضربه‌هاى وارد شده به ايران، انقلاب و مردم مثل تاکيد بر جنگ ايران و عراق.

۵. عدالت: اسلام دين عدالت است و هدف از ارسال انبياء و تأسيس حکومت‌هاى اسلامى، برقرارى عدالت در ميان مردم جهان معرفى شده است. لذا مفاهيمى چون همزيستى مسالمت‌آميز، حقوق يکسان انسان‌ها يا مردم (مردان، زنان و کودکان)، کرامت انسانى و تاکيد بر نوع بشر، نفى ظلم، فساد، خشونت و تروريسم و اقدامات ضد انسانى، نفى خودخواهى، مجازات متجاوزين و ظالمين، مبارزه با آنان، تاکيد بر عدالت، صلح و امنيت بشرى از شاخص‌هاى اين مقوله در نظر گرفته شده‌اند.

۶. ديد مثبت به نظام بين‌الملل و تاکيد بر تعاملات بين‌المللى: چنين نگاهى نسبت به نظام بين‌الملل، الگوى رفتارى متفاوتى را براى دارنده آن ايجاد مى‌کند که تعيين‌کننده سياست‌ها و برنامه‌هاى متفاوتى نسبت به مقوله بند (۴) خواهد بود. از اين رو، شاخصه‌هاى که براى آن مبنا قرار گرفت عبارت‌اند از: گفتگو و تعامل با کشورها و دولت‌ها، تاکيد بر سازمان‌ها و رویدادهای بين‌المللى و جهانى، سازمان ملل و ارکان آن، حقوق بين‌الملل، قطعنامه‌هاى بين‌المللى، حقوق بشر و نگاه مثبت و معتمدانه به آن‌ها، تمدن‌ها و فرهنگ‌ها، ملت‌هاى جهان و افکار عمومى جهان.

گردآوری و تقليل داده‌ها

جمع‌آورى شواهد موجود در هر يک از متون مورد مطالعه، با شمارش آنچه به عنوان زيرمجموعه شاخصه‌هاى معرفى شده، قابل‌شناسايى باشد، انجام مى‌گيرد. لذا به منظور سهولت کار و امکان بهتر معرفى آن، جدولى که دربرگيرنده تمامى مفروضه‌ها و چارچوب

تعیین شده باشد، طراحی شده و تعداد موارد یافت شده، به صورت عددی در آن ثبت گردیده است. لذا تبدیل مستقیم و ثبت کمیت یافته‌ها، بر مبنای کمی بودن پژوهش حاضر، ملاک عمل قرار گرفته است. به این ترتیب، هر یک از سخنرانی‌ها به دقت مورد مطالعه قرار گرفته، جداول مربوط به هر کدام، بر مبنای معیار یادشده، تکمیل می‌گردد. سپس، تقلیل و تحلیل یافته‌ها و داده‌ها انجام خواهد گرفت. این کار با ترسیم مقادیر عددی شاخصه‌ها و مقوله‌های مورد نظر در قالب نمودارهای کمی انجام می‌گیرد. مقایسه مقوله‌ها و شاخصه‌های جدول سخنرانی هر یک از رؤسای جمهور در محل سازمان ملل متحد، علاوه بر نشان دادن نوع تمرکز ایشان بر هر یک از آن شاخصه‌ها، مقوله اصلی هر سخنرانی را نیز مشخص می‌کند؛ به عبارت دیگر، تعیین الگوی حاکم بر هر کدام از سخنرانی‌ها، با شناسایی مقوله اصلی معرف، از متن آن سخنرانی قابل انجام است. همچنین، ترتیب و اولویت‌های بعدی مقوله‌ها و شاخصه‌های مورد نظر، از طریق بررسی نمودارها ممکن خواهد شد.

منطق ارائه نمونه شاخصه‌ها در جداول الحاقی

با توجه به لزوم گویا بودن چگونگی کدگذاری و استفاده از شاخصه‌های موجود در متن سخنرانی‌های موضوع پژوهش، بر اساس شکل (۱۵)^۱ و با توجه به اینکه در هر یک از سخنرانی‌ها، میزان پرداختن به برخی شاخصه‌ها، بیشتر از سایرین بوده است؛ نمونه‌هایی از مصادیق داده‌های متنی موجود، پس از نمودارهای توزیع فراوانی شاخصه‌های هر سخنرانی، در قالب جداولی برای هر یک از دو مقوله برتر آن سخنرانی ارائه می‌همچنین با توجه به میزان تأکید بیشتر هر یک از رؤسای جمهور بر برخی از شاخصه‌های مقوله‌های معرف^۲، شواهد متنی از شاخصه‌های اول و دوم آن مقوله‌ها در این جداول نمونه ارائه شده است. نمونه داده‌های متنی ارائه شده، بیشتر در قالب جملاتی انتخاب شده است که کلمات شمارش شده در متون را نیز در بر دارند. در ادامه، جداول شمارش شواهد مقوله‌ها و شاخصه‌های هر کدام از سخنرانی‌ها نشان داده شده است:

^۱ نمودار مقایسه‌ای مقوله‌های معرف اصلی در هر یک از سخنرانی‌ها.

^۲ اشکال ۱۴-۹ نمودارهای مقایسه‌ای شاخصه‌های مقوله‌های معرف در بین چهار رئیس جمهور.

جدول شاخصه‌ها در اولین سخنرانی، سخنرانی شهید محمدعلی رجایی در مجمع عمومی سازمان ملل

مقوله اصلی	ردیف	شاخصه‌های سخنرانی شهید محمدعلی رجایی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد	تعداد
اسلام سیاسی	۱	امامت، ولایت، رهبری، انقلاب	۹
	۲	انقلاب اسلامی، ارزش‌های انقلابی و سیاسی اسلام، روش‌های سیاسی اسلام	۳۹
	۳	استکبارستیزی، نفی هر نوع سلطه، نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری، انقلابی بودن	۱۴
	۴	بیداری اسلامی، نهضت‌های آزادی‌بخش، مبارزه با آمریکا، آمریکا و قدرت‌های بزرگ و این‌گونه کشورها به عنوان دشمن اسلام و جمهوری اسلامی و نگاه منفی به آنان	۳۷
	۵	امت اسلامی، صهیونیسم، یاری مظلومان و مسلمانان، مردم فلسطین و سرزمینشان	۲۷
معنویت	۱	نام و یاد خدا، دعا، آیات و روایات و احکام شرعی و الهی، دعا، آخرت	۱۰
	۲	توحید و خداپرستی و ادیان و پیامبران و اولیای الهی	۱۰
	۳	نگرش، تفکر و جهان‌بینی الهی و دینی، ایمان و اعتقاد به خدا	۴
	۴	اخلاق محوری، ارزش‌های اخلاقی و دینی، مسائل معنوی	۵
	۵	بندگی خدا و تسلیم در برابر دستورات الهی، هدایت الهی	۳
آزادی و مردم سالاری	۱	مدنیت، جمهوریت، قانون	۲۱
	۲	ملت ایران یا ملت ما، مردم ایران، ویژگی‌های مردم و صفات ایشان	۲۳
	۳	استقلال و آزادی مردم و آزادی اندیشه و انتخاب، تحمل سلايق گوناگون	۶
	۴	حق تعیین سرنوشت، انتخابات آزاد، احزاب سیاسی آزاد، دموکراسی	۱
بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل و تأکید تدافعی بر مسائل داخلی	۱	ناعادانه بودن تقسیم قدرت، ثروت و سلطه یا مناسبات جهانی	۵۸
	۲	مخالفت با حق و تو، ترکیب شورای امنیت، سیاسی بودن قطعنامه‌ها و تصمیمات آن‌ها	۱
	۳	توجیه سیاست‌ها، رفتارها، برنامه‌ها، اهداف و باورهای داخلی جمهوری اسلامی	۱۰
	۴	دفاع از حقوق کشور و مردم ایران و تمامیت ارضی و منافع ملی، محکومیت فشارها و ضدیت‌ها، دشمنی‌ها و ضربه‌های واردشده به ایران، انقلاب و مردم، جنگ ایران و عراق داخلی	۸۹
عدالت	۱	همزیستی مسالمت‌آمیز	۰
	۲	حق یکسان انسان‌ها یا مردم (مدان، زنان و کودکان)، کرامت انسانی و تأکید بر نوع بشر	۱۲
	۳	نفی ظلم، فساد، خشونت و تروریسم علیه انسان‌ها، نفی خودخواهی، مجازات متجاوزین و ظالمین، مبارزه با آنان، تأکید بر عدالت، صلح و امنیت بشری	۲۵
دید مثبت به نظام بین‌الملل و تأکید بر تعاملات بین‌المللی	۱	گفتگو و تعامل با کشورها و دولت‌ها	۶
	۲	تأکید بر سازمان‌ها و رویدادهای بین‌المللی و جهانی (به معنای جامعه بین‌المللی) با نگاه مثبت	۱۹
	۳	حقوق بین‌الملل و حقوق بشر، قطعنامه‌های بین‌المللی	۲
	۴	تمدن‌ها و فرهنگ‌ها، ملت‌های جهان، افکار عمومی جهان، بشریت	۱۶
تعداد کل کلمات	جمع کل شاخصه‌های شناسایی شده در این سخنرانی:		۴۵۸
			۳۵۱۳

فصلنامه علمی پژوهشی
سیاست جهانی،
دوره دوم، شماره چهارم،
زمستان ۱۳۹۲

جدول شاخصه ها در دومین سخنرانی، سخنرانی آیت الله خامنه ای در مجمع عمومی سازمان ملل متحد

مقوله اصلی	ردیف	شاخصه های سخنرانی آیت الله خامنه ای در مجمع عمومی سازمان ملل متحد	تعداد
اسلام سیاسی	۱	امامت، ولایت رهبری انقلاب	۵
	۲	انقلاب اسلامی، ارزش های انقلابی و سیاسی اسلام، روش های سیاسی اسلام	۷۱
	۳	استکبارستیزی، نفی هر نوع سلطه، نفی سلطه گری و سلطه پذیری، انقلابی بودن	۸۰
	۴	بیداری اسلامی، نهضت های آزادی بخش، مبارزه با آمریکا، آمریکا و قدرت های بزرگ و این گونه کشورها به عنوان دشمن اسلام و جمهوری اسلامی و نگاه منفی به آنان	۸۱
	۵	امت اسلامی، صهیونیسم، باری مظلومان و مسلمانان، مردم فلسطین و سرزمینشان	۱۱
معنویت	۱	نام و یاد خدا، دعا، آیات و روایات و احکام شرعی و الهی، دعا، آخرت	۲۹
	۲	توحید و خداپرستی و ادیان و پیامبران و اولیای الهی	۱۷
	۳	نگرش، تفکر و جهان بینی الهی و دینی، ایمان و اعتقاد به خدا	۱۵
	۴	اخلاق محوری، ارزش های اخلاقی و دینی، مسائل معنوی	۱۵
	۵	بندگی خدا و تسلیم در برابر دستورات الهی، هدایت الهی	۳
آزادی و مردم	۱	مدنیت، جمهوریت، قانون	۱۵
	۲	ملت ایران یا ملت ما، مردم ایران، ویژگی های مردم و صفات ایشان	۶۵
	۳	استقلال و آزادی مردم و آزادی اندیشه و انتخاب، تحمل سالیق گوناگون	۷
	۴	حق تعیین سرنوشت، انتخابات آزاد، احزاب سیاسی آزاد، دموکراسی	۱
سالاری	۱	ناعادلانه بودن تقسیم قدرت، ثروت و سلطه یا مناسبات جهانی	۳۱
	۲	مخالفت با حق و تو، ترکیب شورای امنیت، سیاسی بودن قطعنامه ها و تصمیمات آنها	۲۲
	۳	توجیه سیاست ها، رفتارها، برنامه ها، اهداف و باورهای داخلی جمهوری اسلامی	۷
	۴	دفاع از حقوق کشور و مردم ایران و تمامیت ارضی و منافع ملی، محکومیت فشارها و ضدیت ها، دشمنی ها و ضربه های وارد شده به ایران، انقلاب و مردم، دفاع مقدس	۱۱۶
بی اعتمادی به نظام بین الملل و تأکید تدافعی بر مسائل داخلی	۱	همزیستی مسالمت آمیز، نفی بی عدالتی	۲
	۲	حقوق یکسان انسان ها (مردان، زنان و کودکان)، کرامت انسانی و تأکید بر نوع بشر	۱۴
	۳	نفی ظلم، فساد، خشونت و تروریسم علیه انسان ها، نفی خودخواهی، مجازات متجاوزین و ظالمین، مبارزه با آنان، تأکید بر عدالت، صلح و امنیت بشری	۶۱
دید مثبت به نظام بین الملل و تأکید بر تعاملات بین المللی	۱	گفتگو و تعامل با کشورها و دولت ها	۰
	۲	تأکید بر سازمان ها و رویدادهای بین المللی و جهانی (به معنای جامعه بین المللی) با نگاه مثبت	۳۵
	۳	حقوق بین الملل و حقوق بشر، قطعنامه های بین المللی	۳
	۴	تمدن ها و فرهنگ ها، ملت های جهان، افکار عمومی جهان، بشریت	۲۲
تعداد کل کلمات	جمع کل شاخصه های شناسایی شده در این سخنرانی: ۷۲۸		۶۹۵۴

سایت جهانی
الگوی سخنرانی
رؤسای جمهوری
اسلامی ایران
در مجمع عمومی
سازمان ملل متحد

جدول شاخصه‌ها در سومین سخنرانی، سخنرانی حجت‌الاسلام سید محمد خاتمی در مجمع عمومی سازمان ملل

متحد

مقوله اصلی	ردیف	شاخصه‌های سخنرانی حجت‌الاسلام سید محمد خاتمی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد	تعداد
اسلام سیاسی	۱	امامت، ولایت، رهبری انقلاب	۳
	۲	انقلاب اسلامی، ارزش‌های انقلابی و سیاسی اسلام، روش‌های سیاسی اسلام	۸
	۳	استکبارستیزی، نفی هر نوع سلطه، نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری، انقلابی بودن	۳۵
	۴	بیداری اسلامی، نهضت‌های آزادی‌بخش، مبارزه با آمریکا، آمریکا و قدرت‌های بزرگ و این‌گونه کشورها به عنوان دشمن اسلام و جمهوری اسلامی و نگاه منفی به آنان	۱۵
	۵	امت اسلامی، صهیونیسم، یاری مظلومان و مسلمانان، مردم فلسطین و سرزمینشان	۱۶
معنویت	۱	نام و یاد خدا، دعا، آیات و روایات و احکام شرعی و الهی، دعا، آخرت	۸
	۲	توحید و خداپرستی و ادیان و پیامبران و اولیای الهی	۱۲
	۳	نگرش، تفکر و جهان‌بینی الهی و دینی، ایمان و اعتقاد به خدا	۴
	۴	اخلاق محوری، ارزش‌های اخلاقی و دینی، مسائل معنوی	۸
	۵	بندگی خدا و تسلیم در برابر دستورات الهی، هدایت الهی	۱
آزادی و مردم سالاری	۱	مدنیت، جمهوریت، قانون	۱۷
	۲	ملت ایران یا ملت ما، مردم ایران، ویژگی‌های مردم و صفات ایشان	۵
	۳	استقلال و آزادی مردم و آزادی اندیشه و انتخاب، تحمل سلايق گوناگون	۱۶
	۴	حق تعیین سرنوشت، انتخابات آزاد، احزاب سیاسی آزاد، دموکراسی	۱۴
بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل و تاکید بر مسائل داخلی	۱	ناعدالانه بودن تقسیم قدرت، ثروت و سلطه یا مناسبات جهانی	۱۶
	۲	مخالفت با حق و تو، ترکیب شورای امنیت، سیاسی بودن قطعنامه‌ها و تصمیمات آن‌ها	۸
	۳	توجیه سیاست‌ها، رفتارها، برنامه‌ها، اهداف و باورهای داخلی جمهوری اسلامی	۶
دفاع از حقوق کشور و مردم ایران و تمامیت ارضی و منافع ملی، محکومیت فشارها و ضدیت‌ها، دشمنی‌ها و ضربه‌های وارد شده به ایران، انقلاب و مردم، جنگ ایران و عراق داخلی	۴	دفاع از حقوق کشور و مردم ایران و تمامیت ارضی و منافع ملی، محکومیت فشارها و ضدیت‌ها، دشمنی‌ها و ضربه‌های وارد شده به ایران، انقلاب و مردم، جنگ ایران و عراق داخلی	۴۶
	۱	همزیستی مسالمت‌آمیز	۴
عدالت	۲	حق یکسان انسان‌ها (مردان، زنان و کودکان)، کرامت انسانی و تاکید بر نوع بشر	۸
	۳	نفی ظلم، فساد، خشونت و تروریسم علیه انسان‌ها، نفی خودخواهی، مجازات متجاوزین و ظالمین، مبارزه با آنان، تاکید بر عدالت، صلح و امنیت	۱۱
	۱	گفتگو و تعامل با کشورها و دولت‌ها	۱۳
دید مثبت به نظام بین‌الملل و تاکید بر تعاملات بین‌المللی	۲	تاکید بر سازمان‌ها و رویدادهای بین‌المللی و جهانی (به معنای جامعه بین‌المللی) با نگاه مثبت	۱۱
	۳	حقوق بین‌الملل و حقوق بشر، قطعنامه‌های بین‌المللی	۰
	۴	تمدن‌ها و فرهنگ‌ها، ملت‌های جهان، افکار عمومی جهان، بشریت	۲۸
تعداد کل کلمات	جمع کل شاخصه‌های شناسایی شده در این سخنرانی:		۳۱۳
			۳۶۱۶

فصلنامه علمی پژوهشی
سیاست جهانی،
دوره دوم، شماره چهارم،
زمستان ۱۳۹۲

جدول شاخصه های چهارمین سخنرانی، سخنرانی محمود احمدی نژاد در مجمع عمومی سازمان ملل متحد

مقوله اصلی	ردیف	شاخصه های سخنرانی محمود احمدی نژاد در مجمع عمومی سازمان ملل متحد	تعداد
اسلام سیاسی	۱	امامت، ولایت رهبری انقلاب	۴
	۲	انقلاب اسلامی، ارزش های انقلابی و سیاسی اسلام، روش های سیاسی اسلام	۷
	۳	استکبارستیزی، نفی هر نوع سلطه، نفی سلطه گری و سلطه پذیری، انقلابی بودن	۲۲
	۴	بیداری اسلامی، نهضت های آزادی بخش، مبارزه با آمریکا، آمریکا و قدرت های بزرگ و این گونه کشورها به عنوان دشمن اسلام و جمهوری اسلامی و نگاه منفی به آنان	۴
	۵	امت اسلامی، صهیونیسم، باری مظلومان و مسلمانان، مردم فلسطین و سرزمینشان	۱۲
معنویت	۱	نام و یاد خدا، دعا، آیات و روایات و احکام شرعی و الهی، دعا، آخرت	۱۸
	۲	توحید و خداپرستی و ادیان و پیامبران و اولیای الهی	۲۰
	۳	نگرش، تفکر و جهان بینی الهی و دینی، ایمان و اعتقاد به خدا	۴
	۴	اخلاق محوری، ارزش های اخلاقی و دینی، مسائل معنوی	۱۳
	۵	بندگی خدا و تسلیم در برابر دستورات الهی، هدایت الهی	۲
آزادی و مردم	۱	مدنیت، جمهوریت، قانون	۱۸
	۲	ملت ایران یا ملت ما، مردم ایران، ویژگی های مردم و صفات ایشان	۱۴
	۳	استقلال و آزادی مردم و آزادی اندیشه و انتخاب، تحمل سالیق گوناگون	۲
	۴	حق تعیین سرنوشت، انتخابات آزاد، احزاب سیاسی آزاد، دموکراسی	۱۹
سالاری	۱	ناعادلانه بودن تقسیم قدرت، ثروت و سلطه یا مناسبات جهانی	۳۱
	۲	مخالفت با حق و تو، ترکیب شورای امنیت، سیاسی بودن قطعنامه ها و تصمیمات آن ها	۲
	۳	توجیه سیاست ها، رفتارها، برنامه ها، اهداف و باورهای داخلی جمهوری اسلامی	۱۸
	۴	دفاع از حقوق کشور و مردم ایران و تمامیت ارضی و منافع ملی، محکومیت فشارها و ضدیت ها، دشمنی ها و ضربه های وارد شده به ایران، انقلاب و مردم، دفاع مقدس داخلی	۱۳
بی اعتمادی به نظام بین الملل و تأکید تدافعی بر مسائل داخلی	۱	همزیستی مسالمت آمیز، نفی بی عدالتی	۴
	۲	حقوق یکسان انسان ها (مردان، زنان و کودکان)، کرامت انسانی و تأکید بر نوع بشر	۱۳
	۳	نفی ظلم، فساد، خشونت و تروریسم علیه انسان ها، نفی خودخواهی، مجازات متجاوزین و ظالمین، مبارزه با آنان، تأکید بر عدالت، صلح و امنیت بشری	۳۴
دید مثبت به نظام بین الملل و تأکید بر تعاملات بین المللی	۱	گفتگو و تعامل با کشورها و دولت ها	۱۲
	۲	تأکید بر سازمان ها و رویدادهای بین المللی و جهانی (به معنای جامعه بین المللی) و ارکان آن با نگاه مثبت و معتمدانه	۱۳
	۳	حقوق بین الملل و حقوق بشر، قطعنامه های بین المللی	۶
	۴	تمدن ها و فرهنگ ها، ملت های جهان، افکار عمومی جهان، بشریت	۱۲
تعداد کل کلمات	جمع کل شاخصه های شناسایی شده در این سخنرانی: ۳۱۷		۳۳۳۳

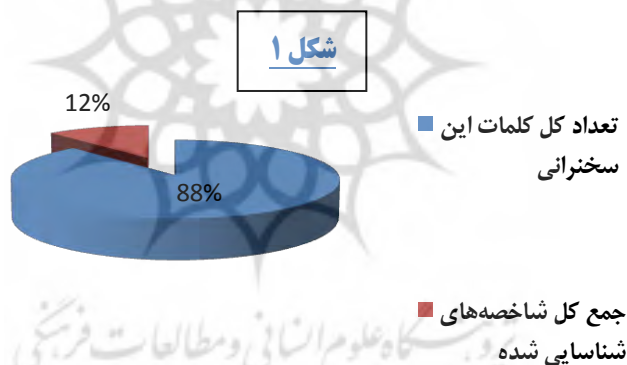

سایت جهانی
الگوی سخنرانی
رؤسای جمهوری
اسلامی ایران
در مجمع عمومی
سازمان ملل متحد

تحلیل نموداری داده‌ها و تفسیر نتایج آن

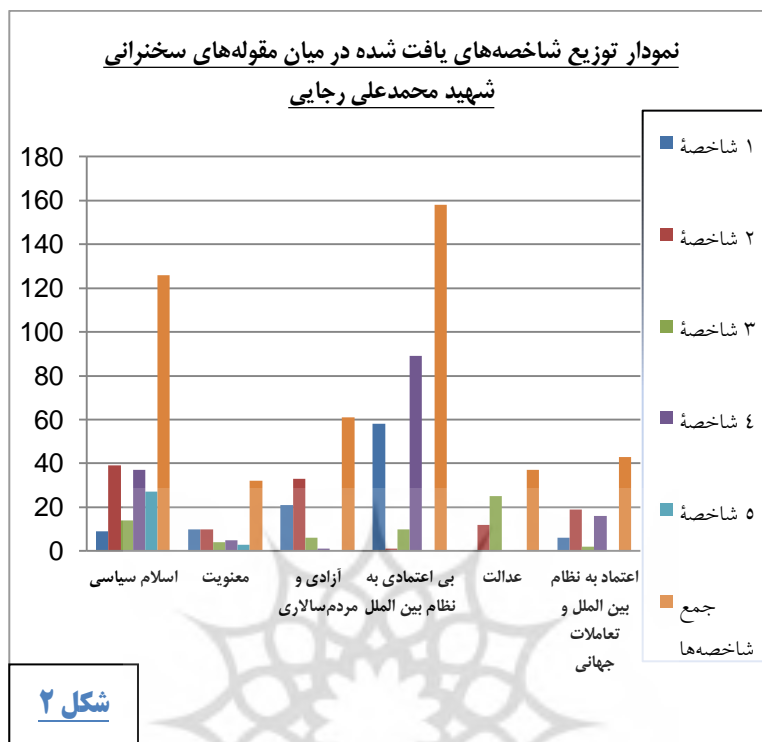
در این بخش، داده‌هایی که به صورت کمی (عددی) گردآوری شده‌اند، در قالب نمودارهای ذیل نشان داده می‌شوند و تحلیل‌هایی که بر روی این نمودارها صورت می‌گیرد، ما را در پاسخ به سؤال پژوهش کمک می‌کند. در این نمودارها، ابتدا فراوانی مصادیق هر یک از شاخصه‌ها در متن سخنرانی‌ها، هم به صورت جداگانه و هم به صورت مقایسه‌ای ترسیم می‌شود که نشان‌دهنده نسبت تعداد شواهد یافته‌شده به کل واحدهای محتوایی هر یک از متون مورد نظر است. سپس توزیع کمی شاخصه‌های هر کدام از مقوله‌های شش‌گانه مورد نظر در هر سخنرانی، ابتدا به صورت جداگانه و نهایتاً مقایسه‌ای و یکجا تحلیل می‌شوند. رنگ نارنجی با شماره (۶) در نمودارهای (۲ و ۴ و ۶ و ۸)، نشان‌دهنده تعداد شاخصه‌های هر مقوله یا به عبارتی، کمیت توزیع هر مقوله در سخنرانی مربوطه است.

نمودار فراوانی در سخنرانی شهید رجایی

جمع کل شاخصه‌های شناسایی شده

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

شکل (۱)، نمودار توزیع فراوانی شاخصه‌های مقوله‌های معرف در سخنرانی اول یعنی سخنرانی شهید رجایی است و نشان می‌دهد که شواهد شاخصه‌های مورد نظر، ۱۲٪ از کل متن سخنرانی را به خود اختصاص داده است. بر اساس شکل (۲)، بیشترین این شواهد، مربوط به مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل است و بعد از آن، مقوله اسلام سیاسی در جایگاه دوم قرار دارد. یعنی مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل، بیشترین توزیع را در متن سخنرانی داشته و مقوله دوم قابل‌شناسایی، مقوله اسلام سیاسی است. مواردی که به صورت رنگی به همراه اعداد ۱ تا ۵ در کنار آن‌ها دیده می‌شود، شاخصه‌های هر کدام از مقوله‌ها هستند که فراوانی‌شان بر روی نمودار نشان داده شده است. این اعداد، متناظر ردیف‌های جدول مربوط به هر یک از سخنرانی‌هاست. در مقوله اصلی و معرف متن سخنرانی اول، یعنی بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل، شاخصه‌های ردیف ۴ که شامل محکومیت دشمنی و فشارهای وارد شده به مردم کشور، لزوم مجازات عاملان آن‌ها و دفاع از مردم ایران و ... است، پررنگ‌ترین شواهد یافته‌شده را شامل می‌شوند. پس از

آن، بیشترین تأکید در قالب مقوله یادشده، بر ناعادلانه بودن مناسبات و توزیع توانمندی ها در نظام بین‌الملل است.

در مورد اسلام سیاسی به عنوان مقوله دوم این متن از نظر توزیع، شاخصه‌های اصلی آن به همین ترتیب قابل‌شناسایی است. انقلاب اسلامی و ارزش‌ها و آرمان‌های آن در مرتبه نخست اهمیت قرار دارند و سپس، بیداری اسلامی و نهضت‌های آزادی‌بخش و مبارزه آن‌ها با آمریکا فراوانی بیشتری دارد. در حقیقت می‌توان گفت، ناعادلانه بودن توزیع قدرت و مناسبات بین‌المللی و رفتارها و دشمنی‌ها با مردم ایران و خواست سیاسی و اجتماعی ایشان، دلیل پر رنگ‌تر بودن این مقوله است که متأثر از شاخصه‌های آن بوده، نیاز به انتخاب راه حل جایگزینی برای آن را به وجود می‌آورد. لذا شاخصه‌های برتر مقوله اسلام سیاسی به عنوان مقوله دوم مورد تأکید شهید رجایی، راه حل و برنامه پیش روی این دولت، قابل‌شناسایی است.

به دلیل گستردگی جداول مربوط به شمارش شواهد متنی و عدم امکان درج تمامی آن‌ها؛ دو جدول ذیل، صرفاً چند مورد از دو شاخصه اول دو مقوله برتر سخنرانی شهید رجایی، به عنوان نمونه نشان داده شده است:

مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل

<p>۱- آمریکا با هواپیماهای آواکس خود که در عربستان مستقر کرده است، حرکات ارتش دلیر جمهوری اسلامی ایران را ضبط و به عراق گزارش می‌دهد.</p> <p>۲- با منحرف کردن سیستم‌های رادار، هدف‌های غلط به جنگنده‌های ما می‌دهد.</p> <p>۳- در این جنگ تحمیلی ایمان اسلامی و انقلابی مردم، برنده واقعی و اصلی خواهد بود نه آواکس‌های آمریکایی و توپولوف‌های روسی.</p>	<p>ناعادلانه بودن تقسیم قدرت، ثروت و سلطه یا مناسبات جهانی</p>
<p>۱- ... امپریالیزم آمریکا که مستقیم و غیرمستقیم به دولت بعث عراق کمک می‌نماید.</p> <p>۲- ما به کسانی که از طریق بندر عقبه در اردن برای عراق اسلحه و مهمات و قطعات یدکی ارسال می‌دارند هشدار می‌دهیم که تشبثات آن‌ها بی‌جواب نخواهد ماند.</p> <p>۳- بلکه از شرف انسانی و حیثیت مردم مسلمان کشورمان نیز حراست می‌نماییم.</p>	<p>دفاع از حقوق و منافع و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران</p>

مقوله اسلام سیاسی

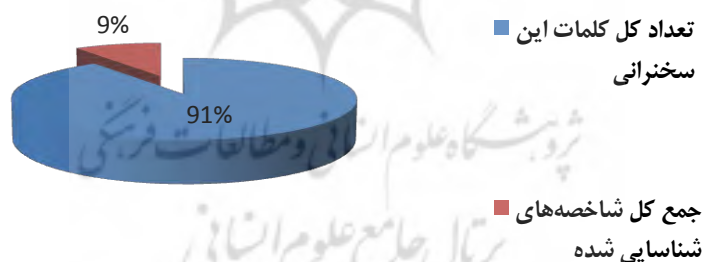
<p>۱- همیشه این ملت‌ها بوده‌اند که توانسته‌اند با قهر انقلابی و با دست خویش تجاوزگران را بر جای خود بنشانند.</p> <p>۲- انقلاب اسلامی ما راهی نو برای همه مستضعفین جهان گشوده است.</p> <p>۳- با رشد و گسترش روزافزون، انقلاب الهی ما را هرگز نخواهند توانست متوقف کنند.</p>	<p>انقلاب اسلامی، ارزش‌های انقلابی و سیاسی اسلام</p>
<p>۱- ملت ما مصمم است جوابی دندان‌شکن به امپریالیسم آمریکا دهد.</p> <p>۲- بدون اینکه برای مبارزه با استعمار غرب به دامن استعمار شرق پناه ببریم، قادریم روی پای خویش بایستیم.</p> <p>۳- توسل به زور به هر شکل در مقابل انقلاب اسلامی محکوم به شکست است.</p>	<p>بیداری اسلامی، نهضت‌های آزادی‌بخش و مبارزه با آمریکا و...</p>

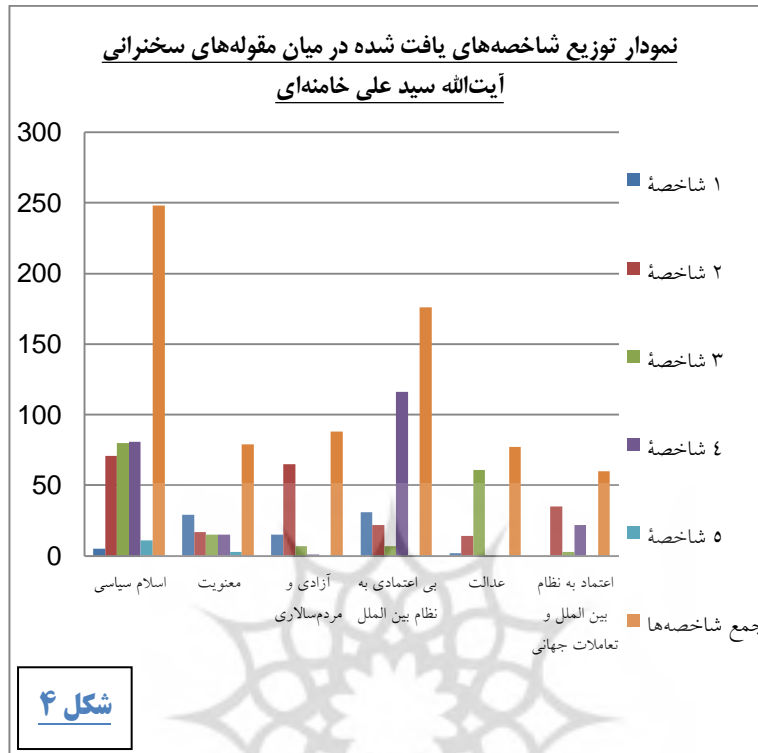

الگوی سخنرانی
رؤسای جمهوری
اسلامی ایران
در مجمع عمومی
سازمان ملل متحد

نمودار فراوانی در سخنرانی آیت الله خامنه‌ای

شکل ۳

بر این اساس، شکل (۳)، نمودار توزیع فراوانی شاخصه‌های مقوله‌های معرف در سخنرانی آیت‌الله خامنه‌ای را نشان می‌دهد. شاخصه‌های مورد نظر، ۹٪ از کل متن سخنرانی را به خود اختصاص داده است. بر اساس شکل (۴)، بیش‌ترین این شواهد، همچون سخنرانی اول، مربوط به مقوله اسلام سیاسی و مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل است، با این تفاوت که در این سخنرانی، اسلام سیاسی در جایگاه نخست قرار گرفته است. یعنی مقوله اسلام سیاسی، بیش‌ترین میزان توزیع را در متن سخنرانی دوم داشته است. اعدادی که معروف رنگ‌های نمودارند، متناظر ردیف شاخصه‌های جدول مربوط به این سخنرانی هستند.

شاخصه‌های اصلی مقوله اسلام سیاسی به عنوان مقوله معرف و اصلی این متن، بیداری اسلامی و حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش، مبارزه با آمریکا و استکبارستیزی، نفی هر گونه سلطه‌گری و سلطه‌پذیری و انقلابی بودن؛ یعنی شاخصه‌های ردیف ۴ و ۳، تقریباً به یک اندازه مورد تأکید قرار گرفته‌اند. پس از آن، انقلاب اسلامی و ارزش‌ها و آرمان‌های آن، در مرتبه دوم و نزدیکی نسبت به شاخصه‌های برتر یادشده قرار دارند. در مورد مقوله دوم

این متن یعنی مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل، شاخصه‌های ردیف ۴ که شامل محکومیت دشمنی و فشارهای وارد شده به مردم کشور، لزوم مجازات عاملان آن‌ها و دفاع از مردم ایران و ... است، بیش‌ترین شواهد یافته‌شده هستند. پس از آن، بیش‌ترین تأکید در قالب مقوله دوم، بر ناعادلانه بودن مناسبات و توزیع توانمندی‌ها در نظام بین‌الملل است. این ترتیب اهمیت شاخصه‌ها، مشابه اولویت‌بندی مشاهده شده در سخنرانی شهید رجایی است که در شکل (۲) نشان داده شد. در جداول ذیل، چند نمونه از شواهد متنی دو شاخصه اول دو مقوله برتر سخنرانی آیت‌الله خامنه‌ای، به عنوان نمونه نشان داده شده است:

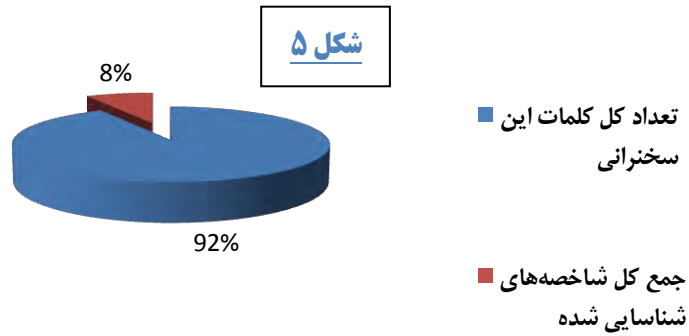
مقوله اسلام سیاسی

<p>۱- ... راه را بر شیطان‌های شر و فساد و انحطاط آفرین ببندد. ۲- بدو آموختند که باید نه ستم کند و نه ستم پذیرد. ۳- اسلام حداقل صد و پنجاه سال است که مورد تهاجم قدرت‌های استعمارگر و عوامل مرتجع و زبون آنان بوده است.</p>	<p>استکبارستیزی و نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری و ...</p>
<p>۱- نهضت بیداری مسلمانان در بسیاری از کشورهای اسلامی بر خلاف آنچه تصور و تبلیغ می‌شود فرزند انقلاب اسلامی ایران نیست، برادر آن است. ۲- صدها میلیون مرد و زن - مرد و زن مسلمان - در ده‌ها کشور از پیروزی انقلاب ما احساس پیروزی کردند. ۳- بگذار این تجربه ملت‌ها را به استقلال واقعی و خدشه‌ناپذیر و در نهایت نفی کامل سلطه‌های بزرگ جهانی رهنمون شود.</p>	<p>بیداری اسلامی، نهضت‌های آزادی‌بخش و مبارزه با آمریکا و...</p>

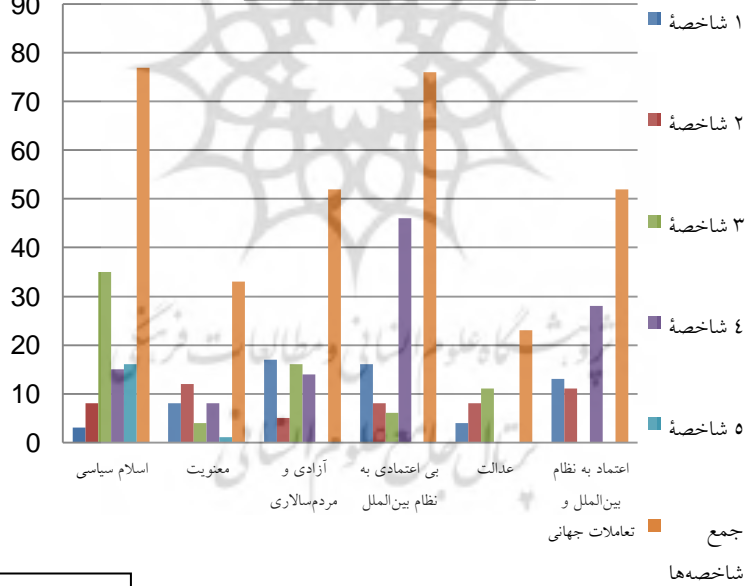
مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل

<p>۱- امروز تفکر مسلط بر دنیای سیاست در سراسر جهان این است که بدون اتکا به یکی از قطب‌های قدرت نمی‌توان در صحنه‌ی سیاست معاصر زنده ماند. ۲- هیچ انقلابی از دشمنی نظام سلطه در جهان برکنار نمی‌ماند. ۳- ... قدرت‌های بزرگ حتی در هنگامی که هزاران کیلومتر مربع از خاک ما در زیر چکمه‌های اشغالگران متجاوز بود، با استفاده از ابزار فوق‌العاده نیرومند تبلیغات ما را زیر فشار قرار بدهد.</p>	<p>ناعادلانه بودن تقسیم قدرت، ثروت و سلطه یا مناسبات جهانی</p>
<p>۱- آزادی خرمشهر - عملیاتی که در آن ستون فقرات نیروهای اشغالگر شکست. ۲- حضور نظامی تهدیدکننده آمریکا در خلیج فارس تنها یکی از خصومت‌های آشکار رژیم ایالات متحده با ملت ماست. ۳- حادثه مکه از این جهت که هماهنگی سیاست آمریکا با ارتجاع عرب را نشان می‌دهد و پرده از پنهان‌کاری‌های این دو در منطقه‌ی خلیج فارس بر می‌دارد.</p>	<p>دفاع از حقوق و منافع و تمامیت ارضی ایران</p>

نمودار فراوانی در سخنرانی حجت‌الاسلام خاتمی

نمودار توزیع شاخصه‌های یافت شده در میان مقوله‌های سخنرانی حجت‌الاسلام سید محمد خاتمی

شکل ۶

اشکال (۵) و (۶)، به ترتیب، نمودار توزیع فراوانی شاخصه‌های مقوله‌های معرف در سخنرانی سوم را نشان می‌دهند. بر این اساس، ۸٪ از کل کلمات متن سخنرانی، به شاخصه‌های مقوله‌های مورد نظر این پژوهش اختصاص دارند که از میان آن‌ها، همچون دو سخنرانی اول، اسلام سیاسی و بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل، به ترتیب، دو مقوله اول این سخنرانی هستند. شاخصه‌های کلی ردیف ۳ از مقوله اسلام سیاسی؛ یعنی استکبارستیزی، نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری، انقلابی بودن تقریباً دو برابر شاخصه‌های ردیف‌های ۵ و ۴ مورد تأکید قرار گرفته‌اند. در مورد مقوله دوم این سخنرانی نیز، به شاخصه‌های ردیف ۴ بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل و تأکید بر مسائل داخلی؛ یعنی دفاع از منافع ملی و محکومیت مخالفت‌ها و فشارهای خارجی، بیش از دو برابر سایر شواهد این مقوله پرداخته شده است. شباهت نتایج به دست آمده در مورد سه سخنرانی اول، زمینه ارائه تحلیل‌های جالب‌توجه دیگری را نیز فراهم می‌نماید که به دلیل عدم ارتباط با پرسش پژوهش، به آن‌ها نمی‌پردازیم. همچنین، تشابه ترتیب اولویت مقوله اسلام سیاسی در سخنرانی دوم و سوم، قابل توجه است. استمرار در برتری این دو مقوله، مؤید مفروض این پژوهش؛ یعنی قرار گرفتن سیاست خارجی این دولت‌ها ذیل قالب گفتمان اسلام‌گرایی است.

در جداول ذیل، چند شاهد متنی دو شاخصه اول از دو مقوله برتر سخنرانی حجت‌الاسلام خاتمی، به عنوان نمونه نشان داده شده است:

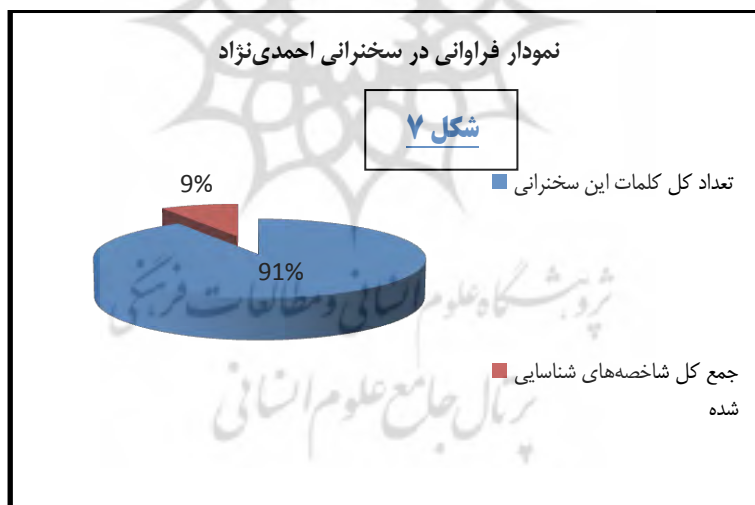
مقوله اسلام سیاسی

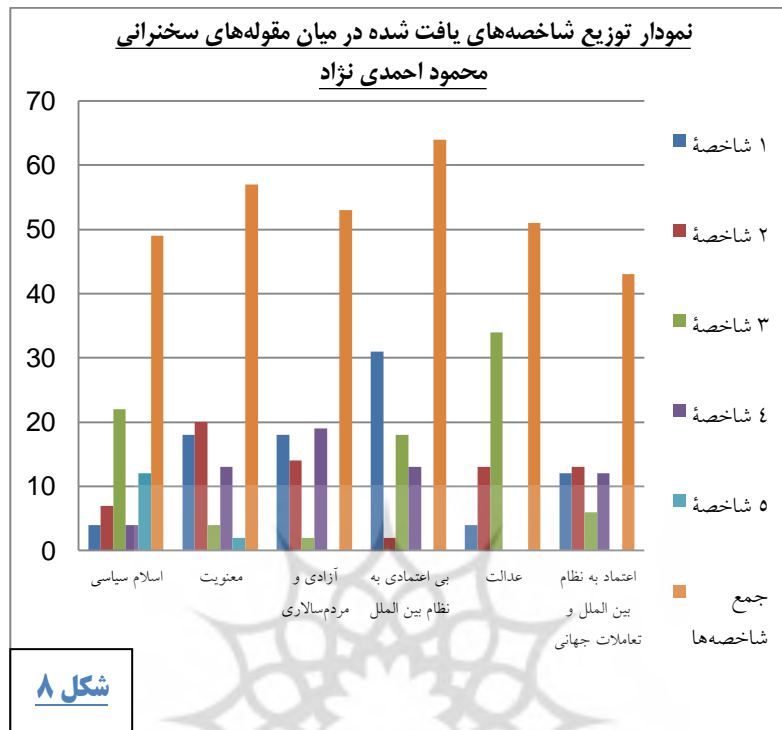
<p>۱- ملتی که یکی از طلایه‌داران مبارزه با استعمار و منادی استقلال بوده.</p> <p>۲- قرن گذشته علاوه بر جلوه‌های خشونت و انسان‌آزاری استعمار قدیم و بیداد بی‌همانند میراث‌خواران جدید آن، قرن ظهور و سقوط حکومت‌های توتالیتر نیز بود.</p> <p>۳- بسیاری از کشورهای عضو، شرایط تلخ و شوم دوران استعمار را تجربه می‌کردند.</p>	<p>استکبارستیزی و نفی سلطه‌گری و سلطه‌پذیری، انقلابی بودن و انقلابی بودن</p>
<p>۱- جمهوری اسلامی ایران به اقتضای میانی اعتقادی و مایه‌های تمدن دیرپای خود، خواستار جهانی سرشار از صلح و آرامش بر اساس کرامت انسانی است.</p> <p>۲- مبارزه واقعی با تروریسم باید همراه با مبارزه برای عدالت باشد.</p>	<p>بیداری اسلامی، نهضت‌های آزادی‌بخش و...</p>

مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل

<p>۱- و به رغم تأسیس سازمان ملل متحد که از دستاوردهای مثبت بشری است، از صلح واقعی مبتنی بر عدالت کمتر اثر می‌بینیم.</p> <p>۲- وضعیت در جهان عقب‌نگه داشته شده اسفبارتر است.</p> <p>۳- رویای جهان تک‌قطبی و تحت قیمومیت یک قدرت، جز پنداری باطل و نشانه عقب‌ماندگی صاحبان این پندار از سیر تاریخ نیست.</p>	<p>ناعدالانه بودن تقسیم قدرت، ثروت یا مناسبات جهانی</p>
<p>۱- گام دیگری را در به رسمیت شناختن حق مساوی و عادلانه همه کشورهای عضو برداریم.</p> <p>۲- قتل فجیع دیپلمات‌ها و خبرنگار ایرانی و ادامه اسارت کمکرسانان ایرانی توسط طالبان، ضرورت فکر در این فجایع و اقدام عاجل برای محاکمه و مجازات عاملان این جنایات را می‌طلبد.</p> <p>۳- امنیت، توسعه و رفاه ... مستلزم تقویت مبانی همکاری و به‌کارگیری روش‌های حساب‌شده به منظور اعتمادسازی است.</p>	<p>دفاع از حقوق و منافع و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران</p>

نمودار فراوانی در سخنرانی احمدی‌نژاد

بر اساس شکل‌های (۷) و (۸)، نتایج به دست آمده از تحلیل نموداری سخنرانی چهارم، حاکی از برتری مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل و پس از آن، مقوله معنویت در شواهد متنی این سخنرانی است. در مقوله معرف این متن، بر خلاف میزان فراوانی شاخصه‌های همین مقوله در سه سخنرانی قبلی که شاخصه ردیف ۴ در جایگاه نخست قرار داشت؛ در اینجا شاخصه ردیف ۱؛ یعنی ناعادلانه بودن تقسیم قدرت، ثروت و سلطه در عرصه جهانی یا مناسبات جهانی، بیش‌ترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. در ادامه و مرتبه دوم اهمیت در این مقوله، شاخصه ردیف ۳؛ یعنی توجیه سیاست‌ها، رفتارها، برنامه‌ها، اهداف و باورهای داخلی جمهوری اسلامی قرار گرفته است. این موضوع را می‌توان این‌گونه تحلیل کرد که رفتارها و سیاست‌های دولت متبوع این رئیس‌جمهور، ناشی از باور به ناعادلانه بودن مناسبات جهانی و تقسیمات ناشی از آن است. اما به رغم رویه سه سخنرانی قبل که اسلام سیاسی و بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل، دو مقوله برتر متن سخنرانی بودند و در دو مورد، اسلام سیاسی اول بوده است؛ مقوله دوم این سخنرانی، معنویت بود که شاخصه اصلی آن را، ردیف ۲؛ یعنی توحید و خداپرستی و

اشاره به ادیان و پیامبران و اولیای الهی تشکیل می‌دهد. دومین فراوانی نیز مربوط به شاخصه ردیف ۱؛ یعنی پرداختن به نام و یاد خدا، دعا، آیات و روایات و احکام شرعی و الهی، دعا و آخرت است. در دو جدول ذیل نیز، مواردی از دو شاخصه اول دو مقوله برتر سخنرانی احمدی‌نژاد، به عنوان نمونه نشان داده شده است:

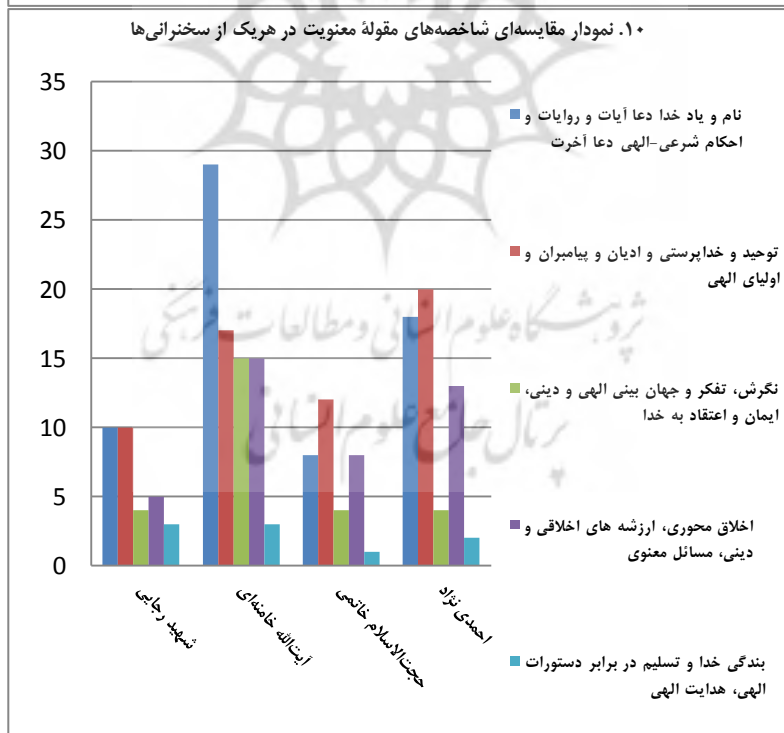
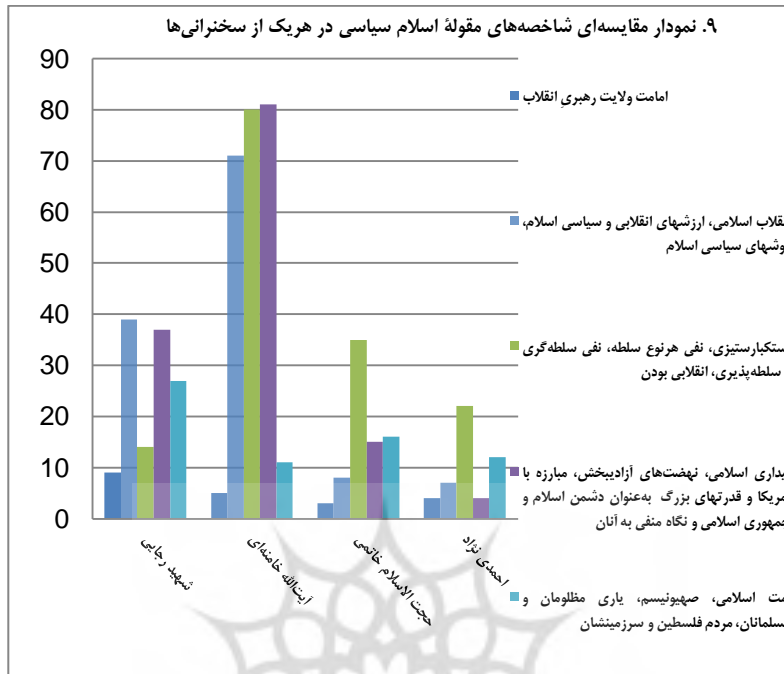
مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل

<p>۱- افزایش فقر و فاصله کشورهای غنی و فقیر، توسل به زور و خشونت برای حل بحران‌ها از جمله بیم‌ها و تهدیدهاست.</p> <p>۲- متأسفانه در جهان امروز تبعیض و فقر به نحو چشمگیری دیده می‌شود.</p> <p>۳- تمام این نابسامانی‌ها و رفتارها ناشی از عدم حاکمیت عدالت و معنویت در روابط برخی دولت‌های قدرتمند با سایر ملت‌ها است.</p>	<p>ناعادلانه بودن تقسیم قدرت، ثروت یا مناسبات جهانی</p>
<p>۱- پیام امروز ملت تمدن ساز ما به ملت‌ها و دولت‌ها پیش به سوی آرامش و صلح پایدار بر اساس عدالت و معنویت است.</p> <p>۲- مردم دنیا گواه‌اند که جمهوری اسلامی ایران بر مبنای اصول انسانی حتی در سخت‌ترین شرایط و درحالی که بیش‌ترین قربانی‌ها را می‌داد به خود اجازه نداد از این سلاح‌ها استفاده کند.</p> <p>۳- گفتمان ملت ایران عدالت و پیشرفت ... است</p>	<p>توجیه رفتارها و باورها و سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران</p>

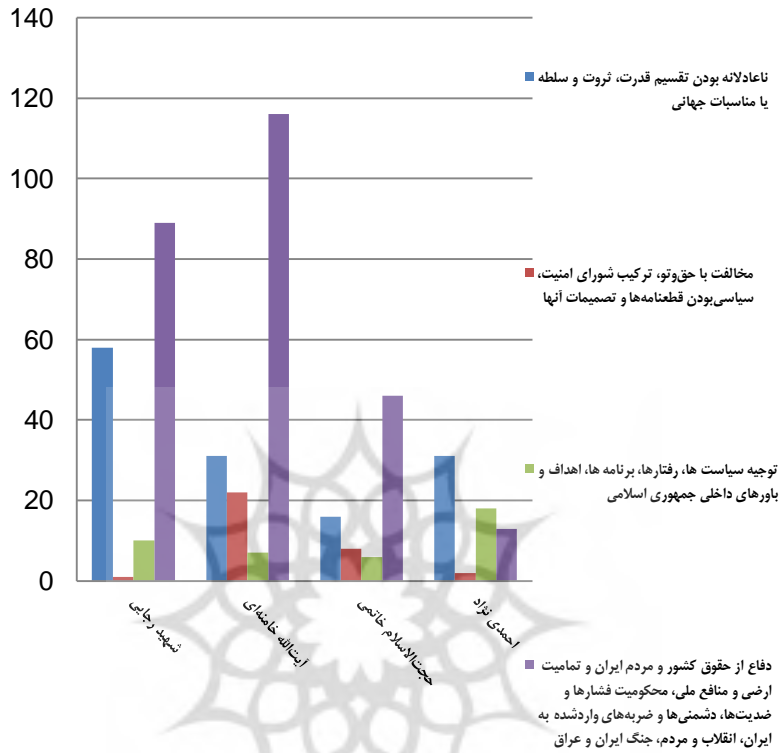
مقوله معنویت

<p>۱- بسم‌الله الرحمن الرحیم یا بنام خداوند بخشنده، مهربانی، آرامش، آزادی و عدالت.</p> <p>۲- اللهم عجل لولیک الفرج ...</p> <p>۳- ای خدای بزرگ، در ظهور آخرین ذخیره خود، موعود امم تعجیل فرما.</p>	<p>نام و یاد خدا و آیات و روایات و احکام الهی، دعا</p>
<p>۱- امروز یگانه پرستی و اعتقاد به ربوبیت مبدأ هستی از جمله مشترکات انسان‌ها در کره زمین است</p> <p>۲- معرفت‌های آسمانی که پیامبرانی چون نوح، ابراهیم، موسی، عیسی و محمد (که درود خداوند بر آنان باد) حاملان آن بودند</p> <p>۳- هیچ خدایی را جز پروردگار یکتا پرستش نکنند.</p>	<p>توحید و خداپرستی و ادیان و پیامبران و اولیای الهی</p>

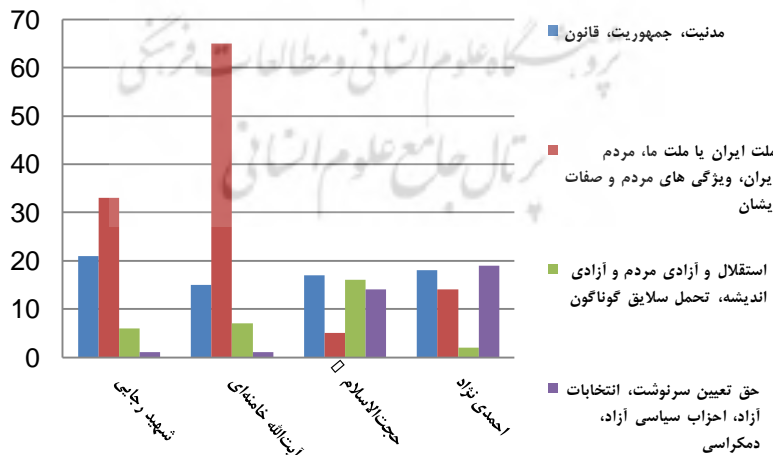
در ادامه، نمودارهای تطبیقی جداگانه‌ای برای شاخصه‌های هر کدام از مقوله‌های شش‌گانه در هر یک از سخنرانی‌ها، ترسیم شده است که میزان تأکید ایرادکنندگان آن بر شاخصه‌ها، کمی شده است.

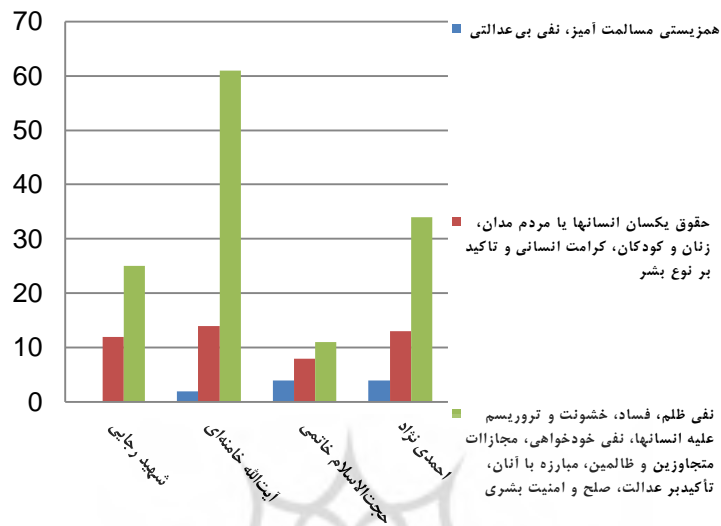
۱۲. نمودار مقایسه‌ای شاخصه‌های بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل و تأکید تدافعی بر مسائل داخلی در هریک از سخنرانی‌ها

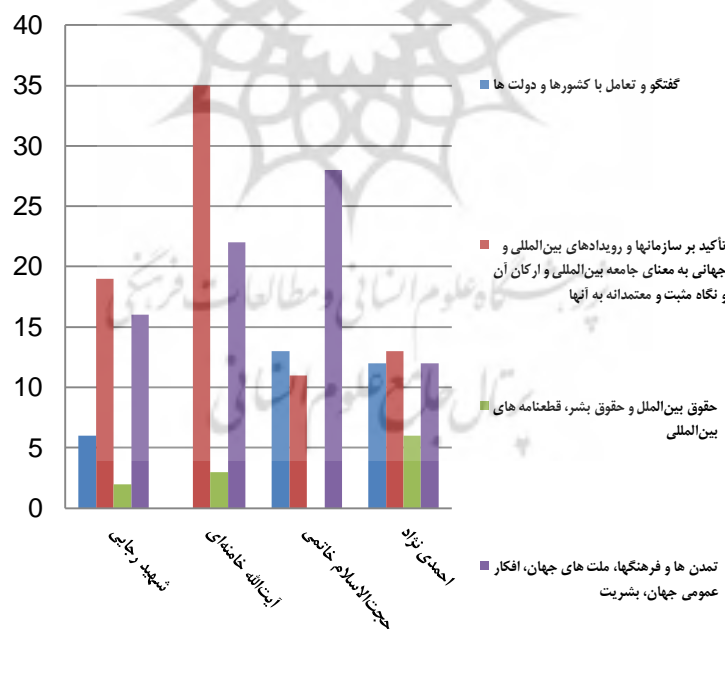
۱۱. نمودار مقایسه‌ای شاخصه‌های مقوله آزادی و مردم‌سالاری در هریک از سخنرانی‌ها

۱۳. نمودار مقایسه‌ای شاخصه‌های مقوله عدالت در هریک از سخنرانی‌ها

۱۴. نمودار مقایسه‌ای شاخصه‌های مقوله دید مثبت به نظام بین الملل و تأکید بر تعاملات بین المللی در هریک از سخنرانی‌ها

در اشکال (۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴)، شاخصه‌های هر یک از مقوله‌های شش‌گانه، در چهار سخنرانی مورد مطالعه، به صورت مجزاً با یکدیگر مقایسه شده است. نتیجه این بررسی تطبیقی نشان‌دهنده مقدار تأکید هر یک از رؤسای جمهور بر شاخصه‌های هر مقوله، نسبت به تأکید دیگر رئیس‌جمهورهاست. اگر سخنرانی‌های اول تا چهارم (شهید رجایی، آیت‌الله خامنه‌ای، حجت‌الاسلام خاتمی و احمدی‌نژاد) را با اعداد ۱ تا ۴ در نظر بگیریم؛ آنگاه: در مورد مقوله اسلام سیاسی (شکل ۹)، به شاخصه‌های مبارزه با آمریکا و غرب و نیز استکبارستیزی، بیشتر پرداخته شده است. سخنرانی (۲) به ترتیب با تأکید بیشتر بر شاخصه‌های مبارزه با آمریکا و غرب، استکبارستیزی و نفی هرگونه سلطه و پرداختن به موضوعات داخلی و انقلاب اسلامی و معرفی آن؛ نسبت به سه سخنرانی دیگر، در جایگاه بالاتری قرار گرفته است. به این ترتیب، سخنرانی (۱)، با همان وضعیت مشابه، ضمن تأکید بیشتر بر موضوع فلسطین و حمایت از مظلومان بجای استکبارستیزی و مبارزه با غرب (حالت تدافعی بجای حالت تهاجمی)، در مرتبه دوم قرار می‌گیرد. سپس سخنرانی‌های (۳) و (۴) بر اساس میزان تأکید بر استکبارستیزی، به ترتیب، بعد از دو مورد اول قرار می‌گیرند.

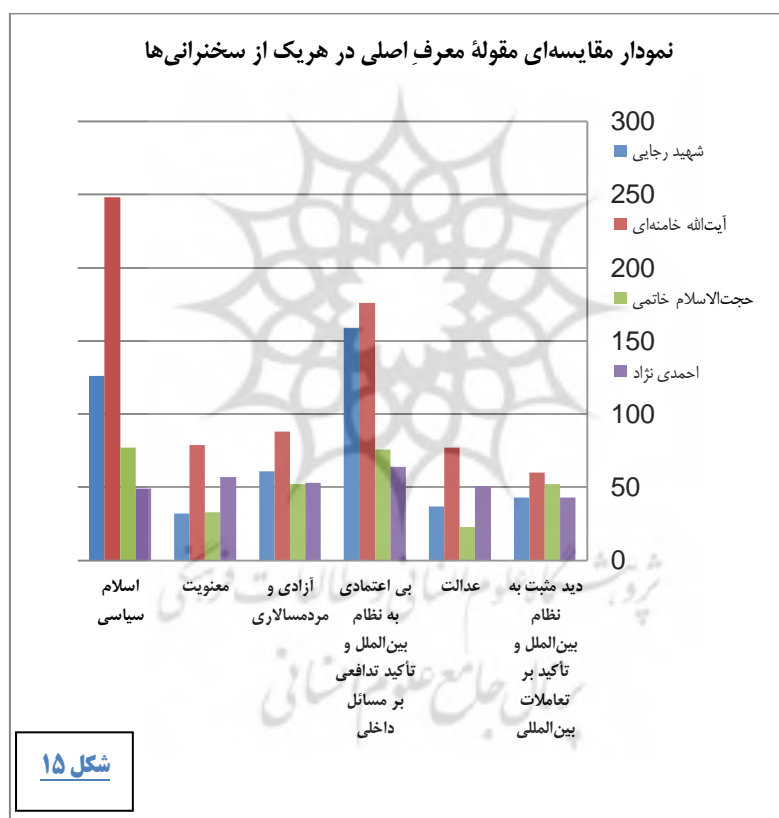
در نمودار شاخصه‌های مقوله معنویت (شکل ۱۰)، یاد و نام خدا، استفاده از آیات و روایات، تأکید بر خداپرستی و توحید و ادیان الهی بیشتر از سایر شاخصه‌های دیگر این مقوله، قابل مشاهده است. بر این مبنای ترتیب سخنرانی‌ها از نظر مقدار استفاده از این دو شاخصه، (۲)، (۴)، (۳) و (۱) است.

در مقوله آزادی و مردم‌سالاری (شکل ۱۱)، بیش‌ترین تمرکز بر واژه مردم و ملت (ملت ما) و بیان ویژگی‌های ملت ایران بوده است. پس از این شاخصه، پرداختن به موضوع مدنیت و جمهوریت نظام اسلامی ایران در مرتبه دوم قرار می‌گیرد. ترتیب سخنرانی‌ها از نظر مقدار استفاده از این دو شاخصه، (۲)، (۱)، (۴) و (۳) است.

در (شکل ۱۲) مربوط به شاخصه‌های مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل، بیش‌ترین شواهد قابل مشاهده مربوط به واژه‌هایی با مفهوم دفاع از مردم ایران، منافع ملی و تمامیت ارضی، حقوق مردم و محکومیت فشارها و آسیب‌های وارد شده بر آنان است. ترتیب سخنرانی‌ها از نظر مقدار استفاده از این دو شاخصه، (۲)، (۱)، (۳) و (۴) است. میزان کاربرد چنین مفاهیمی در سخنرانی (۴)، کمتر از یک دوم سخنرانی (۳) است.

در مورد شاخصه‌های مقوله معنویت (شکل ۱۳)، بیش‌ترین مفاهیم استفاده شده، در نفی ظلم و فساد و تأکید بر عدالت، صلح و امنیت انسان‌ها بوده است. ترتیب سخنرانی‌ها از نظر مقدار استفاده از این شاخصه، (۲)، (۱)، (۴) و (۳) است.

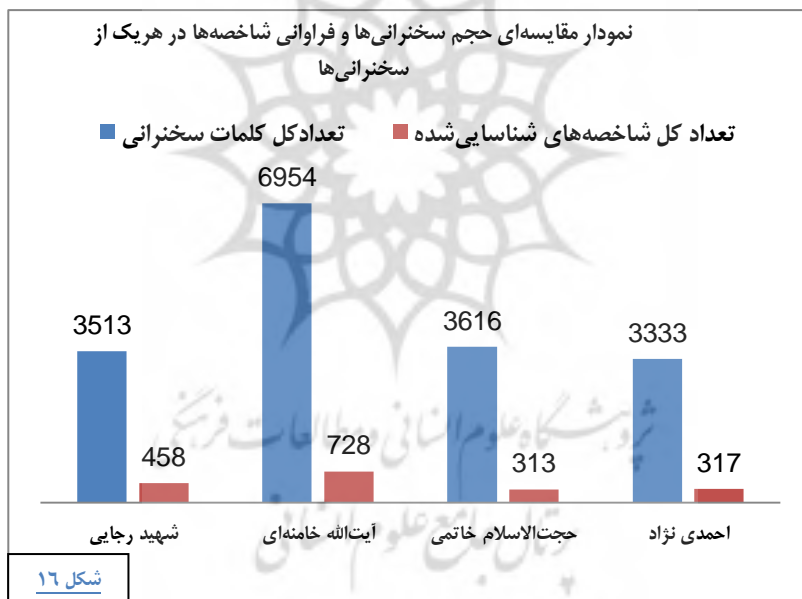
نگاه مثبت به نظام بین‌الملل و تأکید بر تعاملات جهانی (شکل ۱۴)، با شواهدی همچون اعتماد و انتظار اقدامات مثبت و قائل بودن به چنین توانایی‌هایی در مورد سازمان‌های بین‌المللی، خودنمایی می‌کند. شاخص دومی که در این مقوله، بیشتر به آن اشاره شده است، ملت‌ها و افکار عمومی و فرهنگ و تمدن آن‌هاست. ترتیب سخنرانی‌ها از نظر مقدار استفاده از این شاخصه (ملت‌ها و ...، (۲)، (۳)، (۱) و (۴) است

نمودار فوق، تحلیل شفاف و گویایی از رتبه‌بندی سخنرانی‌ها در زمینه تأثیر مقوله‌های شش‌گانه بر هر کدام از آن‌ها را نشان می‌دهد. سخنرانی (۲)، از نظر توزیع شاخصه‌های مربوط به هر شش مقوله، بیش‌ترین واحدهای محتوایی را دارد. سخنرانی (۱) در دو

مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل و تأکید تدافعی بر مسائل داخلی و همچنین اسلام سیاسی، از نظر توزیع شواهد مربوطه موجود در محتوا، در مرتبه دوم قرار گرفته است. سخنرانی سوم با برتری در توزیع شاخصه‌های دو مقوله اسلام سیاسی و نگاه مثبت به نظام بین‌الملل و در مورد توزیع شاخصه‌های مقوله بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل بافاصله کمی از سخنرانی (۲)، در جایگاه سوم قرار دارد. سخنرانی (۴)، از نظر توزیع شاخصه‌های مقوله‌های شش‌گانه به غیر از مقوله معنویت و عدالت؛ دارنده کمترین واحدهای محتوایی مرتبط با مقوله‌ها است.

نکته دیگری که از نمودار فوق قابل استنباط است، نزدیکی نسبی سطح نگاه مثبت به نظام بین‌الملل در سخنرانی مجمع عمومی این چهار نفر است به گونه‌ای که اختلاف زیادی میان آن‌ها قابل مشاهده نیست. همچنین سیر تقریباً نزولی تأثیر مقوله‌های شش‌گانه، در دو سخنرانی اخیر نسبت به دو سخنرانی اول، جالب توجه است.

نمودار شکل ۱۶، معرف نسبت فراوانی شواهد محتوایی مرتبط با مقوله‌های مورد نظر این پژوهش است و توجه به آن، به موازات تحلیل‌های ارائه شده، لازم و ضروری می‌باشد. این نمودار نشان می‌دهد که سخنرانی دوم از نظر حجم یا تعداد کل کلمات، بیش از سه سخنرانی دیگر بوده است. خود این موضوع را می‌توان ناشی از اهمیتی دانست که هم

«مطالب ارائه شده» برای سخنران آن داشته است و هم اهمیتی که «میز خطابه مجمع عمومی سازمان ملل» برای ایرادکننده آن سخنان داشته است. از آنجایی که در پژوهش حاضر، صرفاً تعداد شواهد یافته شده در هر سخنرانی، ملاک عمل بوده است؛ نسبت تعداد شاخصه‌های شناسایی شده به کل کلمات سخنرانی‌ها، تأثیرگذار نبوده است؛ بلکه همان‌گونه که در شکل شماره (۳) نیز نشان داده شده است، درصد فراوانی شاخصه‌های موجود در این سخنرانی، ۹٪ بوده است. یعنی با اینکه حجم سخنرانی بیشتر از سایر خطابه‌ها بوده، با این حال، نسبت فراوانی شاخصه‌ها، تقریباً همانند میانۀ بقیه سخنرانی‌هاست. به عبارت دیگر، اگر تعداد کل کلمات این سخنرانی را به نسبت سایر سخنرانی‌ها تقلیل دهیم، تعداد شاخصه‌های مرتبط نیز به همان نسبت کاهش می‌یابد. در نتیجه، بیشتر بودن حجم سخنرانی، تأثیری بر تحلیل‌های انجام شده ندارد.

جمع‌بندی و پاسخ به سؤال تحقیق

از آنچه در نمودارها و تحلیل‌های انجام شده بر روی آن‌ها به دست می‌آید، می‌توان به سؤال اصلی این پژوهش پاسخ داد. با اینکه شاید ارائه تعداد کمتری از نمودارهای آماری هم می‌توانست منتج به پاسخ پرسش ما شود، لیکن برخی از این نمودارها لازمه تدقیق و تبیین بهتر موضوع بوده، جوانب بیشتری از آن را تشریح می‌نماید و زمینه تحقیقات بعدی را نیز مهیا می‌کنند.

مسئله‌ای که در ابتدا به دنبال پاسخ به آن بوده‌ایم، کشف الگو یا الگوهای حاکم بر سخنرانی رؤسای جمهوری اسلامی ایران در مجمع عمومی سازمان ملل متحد بوده است. علیرغم اینکه اگر قرار بود برای این تحقیق، در ابتدای کار و بر اساس ذهنیت‌های اولیه، فرضیه‌ای مطرح شود، قطعاً آن فرضیه، الگوهای کاملاً متفاوتی را برای هر یک از سخنرانی‌ها مطرح می‌کرد؛ نتیجه به دست آمده در پایان کار، کاملاً حاکی از ابطال آن فرضیه احتمالی است. بر اساس نمودار شکل (۵)، الگوی حاکم بر سخنرانی‌های (۱ و ۴) موضوع این نوشتار، بی‌اعتمادی نسبت به نهادهای نظام بین‌الملل است. در مورد سخنرانی (۲ و ۳) نیز این الگو بیش‌ترین تأثیر را بعد از الگوی اسلام سیاسی داشته است. یعنی محتوای این سخنرانی‌ها، نشان‌دهنده برجسته بودن بی‌اعتمادی نسبت به جامعه جهانی در میان رؤسای جمهوری اسلامی ایران است که از طریق تحلیل محتوای سخنرانی ایشان به دست آمده است. اسلام سیاسی نیز در سخنرانی‌های (۲ و ۳) در رتبه نخست و در سخنرانی (۱) در مرتبه دوم اولویت قرار دارد که دلیلی بر اهمیت آن نزد این رؤسای جمهور است.

با استناد به اشکال ۱۴-۹ که نمودارهای تطبیقی شاخصه‌های هر مقوله را به صورت جداگانه نشان می‌دهد، در الگوی حاکم بر سخنرانی‌های (۱) یعنی بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل؛ بیش‌ترین تأکید بر دفاع از حقوق مردم ایران و منافع آن‌ها و محکومیت فشارها و دشمنی‌های انجام‌شده علیه آنان بوده است. بیش‌ترین تمرکز الگوی سخنرانی (۲)، بر مقوله اسلام سیاسی و تأکید بر بیداری اسلامی، نهضت‌های آزادی‌بخش، مبارزه با آمریکا و قدرت‌های بزرگ به عنوان دشمن اسلام و جمهوری اسلامی و نگاه منفی به آنان بوده است. در الگوی حاکم بر سخنرانی‌های (۳) یعنی اسلام سیاسی؛ بیش‌ترین تأکید بر استکبارستیزی و انقلابی‌بودن، نفی هر نوع سلطه‌گری و سلطه‌پذیری بوده است. تمرکز اصلی الگوی حاکم بر سخنرانی (۴)، یعنی بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل و تأکید بر ناعادلانه بودن تقسیم قدرت، ثروت و مناسبات جهانی موجود بوده است. بدین ترتیب اگر بخواهیم به صورت مشخص و در پاسخ به سؤال اصلی مقاله، الگوی حاکم بر یک از سخنرانی‌های چهارگانه موضوع مقاله را در قالب کلامی بیان کنیم، این عبارات را از تحلیل محتوای کمی متون این سخنرانی‌ها نتیجه می‌گیریم:

الگوی حاکم بر سخنرانی شهید رجایی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، **بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل و تأکید تدافعی بر مسائل داخلی** بوده است که با بیش‌ترین تأکید بر شاخصه چهارم آن یعنی «دفاع از حقوق کشور و مردم ایران و تمامیت ارضی و منافع ملی، محکومیت فشارها و ضدیت‌ها، دشمنی‌ها و ضربه‌های واردشده به ایران و انقلاب و مردم و نیز جنگ تحمیلی» همراه بوده است.

الگوی حاکم بر سخنرانی آیت‌الله خامنه‌ای در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، **اسلام سیاسی** بوده است که با بیش‌ترین تأکید بر شاخصه چهارم آن یعنی «بیداری اسلامی، نهضت‌های آزادی‌بخش، مبارزه با آمریکا و قدرت‌های بزرگ به عنوان دشمن اسلام و جمهوری اسلامی و نگاه منفی به ایشان» همراه بوده است.

الگوی حاکم بر سخنرانی حجت‌الاسلام خاتمی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، **اسلام سیاسی** بوده است که با بیش‌ترین تأکید بر شاخصه سوم آن یعنی «استکبارستیزی و انقلابی‌بودن، نفی هر نوع سلطه‌گری و سلطه‌پذیری» همراه بوده است.

الگوی حاکم بر سخنرانی احمدی‌نژاد در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، **بی‌اعتمادی به نظام بین‌الملل و تأکید تدافعی بر مسائل داخلی** بوده است که با بیش‌ترین تأکید بر شاخصه اول آن یعنی «ناعادلانه بودن تقسیم قدرت، ثروت و سلطه در عرصه مناسبات جهانی» همراه بوده است.

منابع

الف - فارسی

- بلیکی، نورمن: ۱۳۸۴، طراحی پژوهش‌های اجتماعی، ترجمه حسن چاوشیان، تهران: نشر نی.
- دهقانی فیروزآبادی، سید جلال: ۱۳۸۹، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تهران، انتشارات سمت، چاپ سوم.
- نوری، وحید: ۱۳۹۱، «استراتژی منزلت‌طلبی سیاست خارجی ایران: تحلیل محتوای سخنان رئیس‌جمهوری در سازمان ملل متحد»، فصلنامه ایرفا، مرکز تحقیقات استراتژیک، بهار.
- هولستی، آل - آر: ۱۳۹۱، تحلیل محتوی در علوم اجتماعی، ترجمه نادر سالار زاده امیری، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی، چاپ سوم.
- سایت آفتاب ایران: ۱۳۹۱، «متن سخنرانی سید محمد خاتمی در سازمان ملل متحد»، <http://aftabir.com/news/view/2009/sep/22/>، تاریخ مراجعه: ششم فروردین ۱۳۹۲، ساعت ۰۱:۰۰.
- سایت بازتاب فردا: ۱۳۹۱، «نتایج جالب تحلیل محتوای ۸ سخنرانی احمدی‌نژاد: ۲۵۰۰۰ کلمه در سازمان ملل به چه قیمتی؟»، www.archive.baztab.net/fa/news/15187/، کد مطلب: ۱۵۱۸۷، تاریخ مراجعه: دوم اردیبهشت ۱۳۹۲، ساعت ۱۲:۴۵.
- سایت تابناک: ۱۳۹۱، «اولین سخنرانی احمدی‌نژاد در سازمان ملل متحد»، <http://tabnak.ir/fa/news/274792/>، تاریخ مراجعه: ششم فروردین ۱۳۹۲، ساعت ۰۱:۱۵.
- سایت خبر آنلاین: ۱۳۹۱، «بیانات ۲۵ سال پیش مقام معظم رهبری در مجمع عمومی سازمان ملل؛ بازخوانی تاریخی»، <http://khabaronline.ir/detale/245399/>، تاریخ مراجعه: ششم فروردین ۱۳۹۲، ساعت ۰۱:۴۵.
- سایت راسخون: ۱۳۹۱، «سخنرانی شهید رجایی در شورای امنیت سازمان ملل متحد (۱۳۵۹ ه.ش.)»، <http://rasekhoon.net/calender/show884.aspx>، تاریخ مراجعه: ششم فروردین ۱۳۹۲، ساعت ۱۲:۴۵.

الگوی سخنرانی
رؤسای جمهوری
اسلامی ایران
در مجمع عمومی
سازمان ملل متحد

– سایت مشرق نیوز: ۱۳۹۱، «روایت هفت حضور حاشیه‌ساز احمدی‌نژاد در نیویورک»، www.mashregnews.ir/fa/print/157279. کد خبر: ۱۵۷۲۷۹، تاریخ مراجعه: دوم اردیبهشت ۱۳۹۲، ساعت ۱۲:۲۰.

فصلنامه علمی پژوهشی
سیاست جهانی،
دوره دوم، شماره چهارم،
زمستان ۱۳۹۲

